

KARIÉRNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ DRUHÉHO STUPNĚ ZŠ

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ (PSY261)

Anna Janů (425403)
Radek Měrka (421926)
Vojtěch Mýlek (414750)
Kateřina Prachařová (427370)

Garant předmětu:
doc. PhDr. Šárka Portešová, Ph.D.

Datum odevzdání:
19. 5. 2016

Teoretická východiska:

Návrh naší skupinové aktivity byl inspirován kariérovou teorií Johna D. Krumboltze. Jeho teorie je z velké míry inspirována obecnou teorií sociálního učení a primárně tedy zdůrazňuje význam sociálních zkušeností a individuální aktivity jedince pro jeho vývoj. Krumboltz (1979) uvádí, že na kariérová rozhodování mají vliv čtyři hlavní faktory – genetické předpoklady, podmínky životního prostředí, zážitky učení a dovednosti v úkolovém přístupu.

Geneticky dané rysy a předpoklady zahrnují rasu, pohlaví, fyzický vzhled, vlohy a do jisté míry také intelektové či speciální schopnosti. K podmínkám životního prostředí pak řadíme styl rodinné výchovy, sociální politiku, postupy přijímání do vzdělávání a zaměstnání, sociální a finanční zdroje atd. Jak faktory genetické, tak faktory prostředí jsou zpravidla mimo kontrolu jedince a nelze je nijak výrazně ovlivnit. Proto je dle Krumboltze důležité orientovat se na zážitky učení, s nimiž se dá lépe pracovat. Efektivní kariérový vývoj totiž vyžaduje, aby byl jedinec vystaven co největšímu množství zážitků učení (Krumboltz, 1996). Zážitky učení jsou nám zprostředkovány buď instrumentálně (učíme se z reakcí okolí na své chování a z následků, jaké naše jednání způsobuje), nebo asociativně (učíme se skrze pozorování postojů, názorů a reakcí druhých lidí na rozdílné profesní oblasti a povolání). Kariérové preference tedy mohou ovlivnit např. stereotypy spojené s jednotlivými profesemi, či zpětná vazba z okolí vztahující se k různým činnostem, které jedinec vykonává. Vzájemná interakce genetických předpokladů, faktorů prostředí a zážitků učení pak formuje míru a kvalitu dovedností v úkolovém přístupu – konkrétně v přístupu ke kariérovému plánování a rozhodování.

Na základě zmíněných teoretických východisek se tedy při návrhu aktivity zaměřujeme právě na zážitky učení. Náš návrh spočívá v práci s již existujícími zážitky žáků, přičemž se také snažíme vhodným způsobem jim nové a kvalitní zážitky učení zprostředkovat.

Návrh skupinové aktivity a její vyhodnocení:

Naše aktivita je koncipována pro 6. - 7. třídu základní školy. Vzhledem k nízkému věku dětí a jejich pravděpodobné nevyhraněnosti v oblasti kariérové volby je cílem naší aktivity informační přínos z hlediska pracovních možností. Právě z kariérové teorie Johna Krumboltze vyplývá, že výběr povolání je ovlivněn dostupností zážitků a informací o profesních možnostech – povědomí dětí o existujícím spektru možných zaměstnání je omezeno jejich sociálním prostředím. Cílem naší aktivity je představit dětem profese z odlišných oblastí pracovní sféry, rozšířit tak jejich přehled, a zároveň ujasnit si specifika jednotlivých zaměstnání.

Náplň naší aktivity je rozdělena na dvě části. V první budou děti vypracovávat skupinový úkol, jímž je zpracování mini-posteru ohledně zadaného povolání. Úkolem dětí je za pomoci internetu a dalších případných zdrojů zpracovat co nejvíce informací vztahujících se k profesi: co člověk musí udělat, aby danou profesi mohl vykonávat, jaké jsou nároky, v čem přesně spočívá pracovní náplň dané profese, jaké jsou pro ně vnímané světlé a slabé stránky, apod. Vyučující jim přitom bude volně asistovat a dávat návrhy, kde mohou požadované informace najít. K přiřazení témat náhodně jsme přistoupili právě z důvodu rozšiřování obzoru dětí, chceme jim poskytnout možnost aktivně se zajímat o povolání, které by je třeba jinak nemělo šanci zaujmout. Kontrolou zařazených profesí a náhodným přiřazením skupinám můžeme docílit většího informačního přínosu aktivity a rozšířit dětem obzory ohledně kariérových možností. V této části žáci získají

informace o profesi, ke které navrhuje poster. Zároveň se však budou učit, jakým způsobem a kde je možné vyhledávat informace o různých povoláních. Tyto znalosti jim umožní následovně samostatně získávat informace i k jiným profesím, které by je mohly zajímat.

Po vytvoření jednotlivých posterů bude následovat posterová mini-konference, na které děti své výtvary představí, navzájem si sdělí, co se dozvěděli, a získané informace tak zprostředkují i dalším. Děti mohou diskutovat o povoláních, která je zaujmou, a to jak s „odborníky“ na dané téma ze stran spolužáků, tak i s vedoucími aktivy.

Návazná práce s žáky:

Ke zprostředkování osobních zkušeností je možným návazným programem pozvat dětem do třídy konkrétní osoby, které dané profese vykonávají, a mohou tak poskytnout dětem zasvěcený pohled zevnitř. Myslíme si, že takováto osobní zkušenost a možnost debaty s konkrétními lidmi by pro představu dětí o kariérních možnostech v tomto věku byla ideální. Pozváni by přitom mohli být lidé, kteří se věnují profesím, o které měli žáci největší zájem. Další možností by bylo pozvání lidí z profesí, o kterých se žákům podařilo získat nejméně informací, získané informace pro ně byly matoucí, nebo o při sestavování posterů narazili na protichůdné informace. Případní hosté by tedy mohli nejenom rozšířit povědomí o dané profesi doplněním informací, které žáci získali při návrhu posteru a mini-konferenci, o osobní zkušenosti a informace z praxe, ale mohli by také uvést na pravou míru nejasnosti, na které žáci během aktivity narazili.

V návaznosti na popsanou aktivitu a případné setkání s lidmi zastávajícími vybraná povolání by také proběhla diskuze nad tím, o jakých dalších povoláních by se žáci rádi dozvěděli více informací. Vyučující by měl k této diskusi připraven seznam řady různých povolání, ze kterého by si žáci mohli vybírat, zároveň by však povzbuzoval žáky, aby přicházeli s vlastními návrhy a těmto návrhům by dával přednost. Každý z žáků by si poté zvolil některou z profesí (ideálně takovou, o které má osobní zájem se více dozvědět) a samostatně by si doma našel informace k této profesi podobným způsobem, jakým žáci hledali informace pro tvorbu posteru. Získané informace by pak zpracoval do podoby krátké písemné práce či prezentace. Výsledky své práce by pak každý žák prezentoval před třídou. Tato navazující aktivita konceptuálně kopíruje skupinové vytváření posterů a slouží k tomu, aby si žáci připomněli, jakým způsobem hledat informace o povolání a zároveň si vyzkoušeli vyhledávání informací i samostatně. Dále aktivita přináší žákům povědomí o širším okruhu profesí a dává jim možnost zabývat se profesemi, které je osobně zajímají.

Zdroje:

Krumboltz, J. D. (1979). A Social Learning Theory of Career Decision Making. In A. M. Mitchell, G. B. Jones & J. D. Krumboltz (Eds.), *Social Learning and Career Decision Making* (pp. 19–49). Cranston: The Carrol Press.

Krumboltz, J. D. (1996). A Learning Theory of Career Counseling. In M. L. Savickas & W. B. Walsh (Eds.), *Handbook of Career Counseling Theory and Practice* (pp. 55–80). Palo Alto, CA: Davies-Black.